

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
Nº — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dolar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: IV

Ankara , 22 Teşrinisani , 1928

Sayı: 104

eder; böylece mermi yavaşça kamere iner.

Merminin şiddetle sukutunu men için bir siperi sukut ta düşünülmüştür; fakat paraşütün içindeki tazyik o kadar korkunç olacaktır ki, bunun neticesinde 3,604 fahranhayt derecelik bir hararet hasıl olacaktır. Bu hararet, bir saniyede paraşütü yakacaktır.

Merminin aya avdetinde de kolaylıkla sukutu için ayrıca düşünülmek lazım gelir.

Pelterieye göre (12) sene içinde, bir insanı, 62½ millik bir yüksekliğe çıkarabilecek bir mermi yapılabilecektir. Bu defa, yalnız gelecek sene otomatik fotoğraf teşkilatıyla diğer fenni alatla mücehhez bir mermi, kamere gönderilecektir.

Bakalım! küçücük peykimiz bizi ne vakit istikbal edecektir?

.*

Şimdi biraz da deniz altındaki dünyadan bahsedelim : Mrs. G . E Williamson ve kocası Atlas denizinde (Bahama.) adaları etrafında deniz dibine dalarak, bir çok dikkata şayan müşahede ve fotoğraflar elde etmişlerdir : Büyük bir tiransatlantik vapurunun anbarından hortum şeklinde bir cihaz denizin dibine inmektedir; bunun aşağısında « küp » e benzer bir kısım vardır; bu küpün ağzında kalın camdan bir pencere bulunuyor; hortum kabili inhinadır. Mrs. Williamson ile kocası buraya fotoğraf makineleriyle beraber oturuyor, etraflarındaki dünyayı seyrediyorlar.

İlmî tetkikler için bu tertibatın, çok büyük faydası görülmüştür. Bu mütefennin

karı koca, deniz altında ne hay rete şayan şeyler anlatıyorlar:

İşte bir orman ki ince çamlardan mürekkep zannedilir; renk renk kuşları andırır; siyah ve altın çizgili balıklar çok caziptir. Bazan yukarıdaki büyük balıklar şikârlarını bulmak için aşağılara kadar inerler.

Hulasa, tabiatın güzelliği, deniz içerisinde daha başka bir hususiyet arzeder.

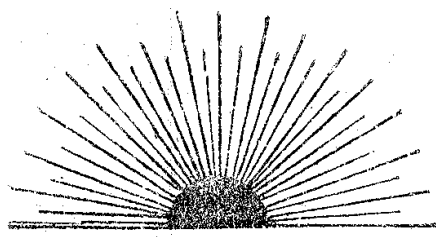
.*

Bu haftaki müşahedelerimize nihayet vermezden evel son sanat telâkkilerinin ibda ettiği nefiseleri de gözden geçirelim : bu günkü mükemmel vücut eski Yunan kılâsık sanatından öğrendiğimiz endamın, çok incelmış, narin bir şeklidir. Canlı por-selen ismini taşıyan bu sayfalardaki dört genç kız resmi ressam (Maurice Beck) ile (Helen mak Gregor) taraflarından yapılmıştır.

Sanatkârlar resimlerinde birer bronz heykel, yahut por-selen parçası manzarasını tecessüm ettirmeğe çalışmışlar, ve, cidden muvaffak olmuşlardır. Buradaki plastik vaziyetlerin güzelliği, (Venüs de Milo) ile mukayese edilirse incelik itibariyle daha cazip görünür.

Demek ki bu günkü güzellik telâkkisi tenasübün incelik şeklinde tebarüzüdür,

KÂZİM SEVİNÇ

Karadeniz Akdeniz Kızıldeniz

Ekser coğrafi isimlerin ilk tesmiyesinde fikirden ziyade his ve fantazi amil olmuştur, rasgele ve mahdud bir görüşle verilmiş olan bu isimler karşısında coğrafyacılar epi müşkilâta uğrarlar. Valniz bir dağa cenup sakinleri başka, şimal sakinleri başka bir isim vermekle kalmaz, birçok dağlar aynı ismi taşıdığı gibi bazan halk suyunu içtiği ırmağın ismini bilmez, yalnız ırmak der ve yahut aynı ırmağa her yerde muhtelif isimler verir.

Mamafi daha ilmî coğrafya fikri mevcut olmadan evel, beşeriyet arz ile meşğul olmuş, birçok umumî tabirat ve taksimat vücade getirmiştir ki bunların ekserisi coğrafi isimler nâlinde el'an yaşamaktadır. Zahiren manasız görülen bu isimleri tesmiye tarzında pek esaslî bir mantık hakim olduğu görülür.

Denizler beynelmileldir. En umumî coğrafi tabirleri bilhassa deniz isimlerinde tesadûf edilir. Bir deniz etrafında bulunan milletlerin her biri o denize ayrı ayrı bir isim verirlerse İekseriya denizi seven ve onu benimseyen kavimlerin verdiği isimler umumî bir kabule mazhar olup, diğer lisanlara aynen ve ya tercüme suretiyle nakledilir. Türkler yakından temas ettikleri denizlere isim vermekte büyük muvaffakiyet göstermişlerdir. Karadeniz, Akdeniz, Kızıldeniz ... isimleri gerek tesmiye, gerek ifade ettiği fikir ve mana itibariyle tetkike şayan tabirlerdir.

“Karadeniz,” e kadim Yunanlılar ilk zamanlarda misafir sevmez deniz manasında “Pontos axeinos,” derlerdi. Karadeniz seferlerine ait kadim destanlarda tasvir edilen maceralara göre bu isim pek yerindedir. Fakat bilâhare Yunanlılar isimde bir uğursuzluk hissederek eski ismi “Misafirperver deniz - Pontos éuxeinos,”a tahvil etmişlerdir. Kadim asırlara ait bazı eserlerde burası “Eskit denizi,” diye anılmaktadır. Sekizinci ve onuncu

asra ait İslam coğrafyacıları Kara denizi ekseriya « بحر سقاس، بحر طبرستان » bazan da « بحر سودان » (Kırmıdaki Sudan şehrine izafeten), « بحر روم » gibi isimlerle zikretmekte idiler.

Kudemanın « (Mare Internum) veya (M. Mediterraneum) » dediği «Akdeniz», i de kurunvusta Arap coğrafyacıları bazan eski isimleri tercüme suretiyle « بحر الداخلة » veya « بحر المتوسط » demişlerse de umumiyetle « بحر الشام » bazande « بحر المغرب، بحر الروم » « بحر افريق، بحر مصر » tabirlerini kullanmaktadır.

Eski muelliflerin «Sinus Arabicus = Arap körfezi» ismini verdikleri Bahri Ahmer Ubraniler «yam Suph = Kamış denizi» Araplar ise Süveyş civarındaki kadim bir sahil şehrine izafetle « بحر قلم » derler. Mamafi devir devir « بحر العنداب » (Sina civarında bir şehir) « بحر الحجاز » gibi isimler almıştır.

Hakikatte Karadeniz, Akdeniz ve Kızıldeniz tabirlerine gerek Yunan ve Romalılarda gerek Kurunvusta Arap coğrafyacılarının eserlerinde pek ender tesadüf edilmektedir.

Halbuki Türkler bu denizleri umumî surtte renklerle tesmiyede sebat etmiş ekser farisi eserlerde olduğu gibi edebî lisanında, bu gün bize pek soğuk, gelen «Bahri Sefit, B. Siyah, B. Ahmer» suretinde ifade edilmelerini, Hatta tercüme suretiyle bütün diğer milletlerin lisanına geçmesini mucip olmuştur. Yalnız «Akdeniz», yerine kadim (Mediterranum) tabirini daha ziyade taammüm etmiştir.

Aceba bu üç denizin muhtelif renklerde tesmiyesindeki hikmet

nedir? Bu tesadüfî bir hadise olmaksızın ziyade hususî bir tefekkür tarzının eseridir.

Gerek Çinlilerde gerek kadim Türkler ve İraniler arasında fezanın dört aslî cihetinin muhtelif renklerle ifadesi en esaslı telâkkilerden madut olup siyah, yeşil, kırmızı beyaz renkleri şimal, şark, cenup ve garp cihetlerine tekabül etmektedir. Evelce Bahri Ahmer tabirinin aslen Hint denizine ait olduğuna hükm edilebilir. Ahiren profesör (H. Hirt) Alman coğrafya mecmuasında (L. de Saussur) un (org. de la Société de Géographir de Genève 63, 23 f. f.) Globe) de de yazdığı üzere renklerin cihet ifade ettiğini kabul etmekte ve bu isimleri bu suretle izah eylemektedir.

Ziya Gökalp Beyin Millî Tettebular mecmuasında (12, sayı 3) eski Türklerde içtimâî teşkilât makalesinde renklerin cihet manasına geldiği zikredilmektedir.

Bazılarının zannettiği gibi Kara deniz fırtınalı, Akdeniz sakin bir deniz yahut birinin rengi koyu diğeri berrak olduğundan bu isimler verilmemiştir. Hakikatta Ak, Kara ve Kızıl kelimeleri cihet manasını ifade ettiğinden meselâ Karadenizin bize korkunç bir şey hatırlatmaktan ziyade «Şimal Denizi» fikrini vermesi lâzım gelir.

Türkler arasında Bahri Ahmerin ikinci bir adı da «Şap denizi» dir. Bu denizde dolayan Türk gemicileri sıklıkla tesadüf ettikleri beyaz renkteki mercan teşekkülâtını şapa benzeterek bu ismi vermişlerdir.

Gemilerin mercan kayalıklarına çarpmasından kinaye olarak «Şapa oturdu» tabiri lisanımızda taammüm etmiştir.

Bahri Ahmer gibi Hint büyük denizinin bir kolu olan Basra körfezine İslam coğrafyacılarının ve onlardan alarak Avrupalıların «فرس» yani Acem denizi demeleri de bu günkü şeraite pekaz tevafuk etmektedir. Bu denizin her iki tarafı daha ziyade Araplarla meşkündür. Buraya «Basra körfezi» denmesi şüphesiz daha mantıkîdir. Görülüyor ki bu denizlerin ismindeki zahiri mâna ile aslında kastedilen fikir arasında esaslı bir fark vardır. Fakat bu tesmiye tarzı orta Asyada pek kadim bir tarihe, hatta İran kadim vasitasıyla kurunu kadimede bazan karadenize «pöntöz mélas-Siyah deniz» denildiği gibi, Hazar denizinin de bir zamanlar Akdeniz ismini taşıdığına dair tarihî deliller mevcuttur. Bu tarzı tesmiye yalnız denizlere mahsus olmayup karalara da tatbik edildiği hatta Avrupa Asya. Ostralya kelimelerinde aslen cihet manasını ifade ettiği anlaşılmaktadır.

HAMIT SADI

Mehazler:

H. Hirt. Schvvarzes und zotes Meer. G. Z., H. 8, 1926 İslam Encyclopädie (Ansiklopedi) si C. 1 S. 600 - 606

معجم البلدان C. 1, S. 65 - 70 Mısır basması.

Ziya G. A., Eski Türklerde içtimâî teşkilât, Millî tettebûlar m. C. 1, N. 3.

Dijon

Akşam.. meydanlarında dinlyr şehrin takları
Miğferli bir cengâver tavriyle sokakları...
Kuşlar tüner evlerin sivri çatılarına
Tabut kırıntıları halinde ölü dallar,
Havada görünmeyen sessiz bir çanı sallar..
Havuz, yükselir parkın kasım patlarında...
Akşam böyle inince şehrin cesedine sus...
Büyük katedralda mırıldanır Angelos..
Dar yollarda bir kadın hasta bir çocuk taşır.

Göğüslerinde kızıl bir akşamın salibi
Kapıları dinleyen dilsiz bekçiler gibi
Borgonya duklarının hayalleri dolaşır...

—Dijon—

SABRİ ESAT

Bir hikâye

Bir hayal arayıp gözüm daldı
Şu bulanık sular durulmasaydı
Kim ümit kuşunu yola salardı
Dağlar sıra sıra kurulmasaydı.

Artık ne eylesem hep gam yesem mi
Bu ömrü böylece sürüklesem mi,
Şu kıza gelirdi o genç disem mi
Gurbet ellerinde vurulmasaydı.

Buda bir hikâye öbürü gibi
Bunun da o gençle şu kız sahibi
Fakat bu çok içli bunun sebebi
Ne olurdu benden sorulmasaydı.

NECİP FAZIL